

Määrus nr 29

SELETUSKIRI

1.1-6.2/382, 16.03.2010

põllumajandusministri määruse "Põllumajandus- ja toidusektoris ning metsandussektoris uute toodete, töötlemisviiside ja tehnoloogiate arendamise alase koostöö tegemise toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord" eelnõu juurde

Sissejuhatus

Põllumajandusministri määrus kehtestatakse "Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse" § 58 lõike 5, § 59 lõike 5 ja § 60 lõike 4 alusel ning kooskõlas nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta (ELT L 277, 21.10.2005, lk 1–40) artikli 18 lõike 4 alusel heaks kiidetud "Eesti maaelu arengukavaga 2007–2013".

2007. aasta 1. jaanuaril algas uus Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) programmiperiood 2007–2013. Eestil *EL*-i liikmesriigina on võimalik osaleda ühenduse maaelupoliitikas ja saada osa *EL*-i maaelu arengu toetuste eelarvest.

Kui eelmisel programmiperioodil (2004–2006) anti investeeringutoetusi "Eesti riikliku arengukava 2004–2006" raames ning neid rahastati Euroopa Põllumajanduse Arendus- ja Tagatisfondi (EAGGF) Arendusrahastust, siis uuel programmiperioodil (2007–2013) ei rahastata põllumajanduse ja maaelu valdkonna investeeringutoetusi struktuurifondidest, vaid Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi (EAFRD) vahenditest ja toetusi antakse arengukava raames. Arengukava keskendub sel perioodil ühenduse põllumajanduse ja metsanduse konkurentsivõime, maade hooldamise ja keskkonna, elukvaliteedi ja maapiirkonna ettevõtluse mitmekesistamisele, võttes samas arvesse Eesti maaelu omanäolisust.

Määrusega kehtestatakse põllumajandus- ja toidusektoris ning metsandussektoris uute toodete, töötlemisviiside ja tehnoloogiate arendamise alase koostöö tegemise toetuse (edaspidi *toetus*) saamise täpsemad nõuded taotleja, kavandatava tegevuse ja taotluse kohta, abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud, toetuse määr ja suurus, sealhulgas toetuse maksimaalne suurus, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord, taotluse vorm, taotluse hindamise kriteeriumid ja taotluse hindamise kord, nõuded toetuse saajale ning toetuse väljamaksmise ja taotluse rahuldamise otsuse muutmise või kehtetuks tunnistamise kord.

Põllumajandustoodete ja metsasaaduste tootmise ja töötlemise konkurentsivõime tõstmist kavandatakse aastatel 2007–2013 toetada nimetatud toodete ja saaduste töötlevate investeeringuid läbi põllumajandus- ja toidusektoris ning metsandussektoris uute toodete, töötlemisviiside ja tehnoloogiate arendamise alase koostöö tegemise toetuse.

Toetuse üldeesmärk on põllumajandus-, toidu- ning metsandussektori konkurentsivõime parandamine läbi põllumajandus- ja metsandussektori toormetootjate, töötleva tööstuse ja kolmandate isikute vahelise koostöö soodustamise ja seeläbi nimetatud sektoris suurema innovatiivsuse saavutamise.

Põllumajandus- ja toidusektoris ning metsandussektoris uute toodete, töötlemisviiside ja tehnoloogiate arendamise alase koostöö tegemise toetuse spetsiifilised eesmärgid on järgmised:

- Innovatsiooni ning teadus- ja arendustegevuse soodustamine põllumajandus-, toidu- ja metsandussektori toormetootjate ning põllumajandus- ja metsasaadusi töötlevate ettevõtete hulgas;

- Uute kõrge müügi- ja/või ekspordipotentsiaaliga toodete (sh põllumajandus- ja metsasaadustest saadud kõrge kvaliteedi ja lisandväärtusega toiduained ja mittetoidutooted) ning innovatiivsete protsesside ja tehnoloogiate väljatöötamine sektori ettevõtete tulemuslikkuse tõstmiseks ning keskkonna ja energia säästmise tagamiseks;
- Toiduainete kvaliteedi tõstmine, sh toidukvaliteedikavade ja funktsionaalsete toiduainete ning erivajadustega tarbijagruppidele mõeldud toodete väljatöötamise soodustamise kaudu, et tagada tarbijale kvaliteetne toode või tootmisprotsess;
- Tooraine kvaliteedi parandamine.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostasid Põllumajandusministeeriumi kaubanduse ja põllumajandussaadusi töötleva tööstuse osakonna nõunik Taavi Kand (tel 625 6249). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegid Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Jaana Lepik (tel.625 6260) ja sama osakonna koosseisuväline nõunik Kadri Jänes (tel 625 6539). Keeleliselt toimetas eelnõu Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Leeni Silk (tel 625 6523).

Eelnõu sisu

Määruse § 2 lõikes 1 on sätestatud, et toetuse taotlejaks võib olla äriregistrisse kantud ja Eestis tegutsev ettevõtja. Lähtuvalt sellest, et käesoleva toetuse eesmärgiks on ennekõike tõsta põllumajandustooted ja metsasaadusi tootva ja töötleva sektori konkurentsivõimet ja ergutada sektori ettevõtete investeringuid teadus- ja arendustegevusse, piirduakse toetuse andmisel äriregistrisse kantud ettevõtjatega. Äriregistrisse kantud ettevõtjate puhul on nende varasem tegevus tunduvalt läbipaistvam ja seega ka nende toetuse sihipärase kasutamise võimekus ja majanduslik jätkusuutlikkus paremini ennustatav.

Taotleja poolt toodetav või töödeldav ja turustatav toode peab kuuluma kas Euroopa Ühenduse asutamislepingu lisa 1 (edaspidi *asutamislepingu lisa 1*) nimetatud toodete või metsasaaduste ja nendega seotud toodete hulka. See tähendab, et taotleja poolt toodetud toode ei pea jääma asutamislepingu lisa 1 nimekirjas olevate toodete hulka. Asutamislepingu lisa 1 nimetatud toodete või metsasaaduste ja nimetatud toodete ja saadustega seotud toodeteks loetakse tooted ja saadused, mille peamiseks tootmissisendiks on asutamislepingu lisa 1 või metsasaaduste hulka kuuluv toode või saadus. Metsasaadused on nii puit kui ka näiteks okkad, samblad, jahindussaadused jms. Taotleja peab olema eespool nimetatud toodete ja saaduste tootja või töötleja ja turustajana tegutsenud taotluse esitamise ajaks vähemalt ühe aasta. See tähendab, et toetuse taotleja peab olema vähemalt ühe aasta tegelema eelpool nimetatud toodete ja saaduste tootmise või töötlemise ja turustamisega, ainult turustamisega tegelev ettevõtja toetust taotlema ei saa.

Määruse § 2 lõike 2 punktides 1–3 sätestatud piirangutega tagatakse, et toetust saavad taotleja vaid ettevõtjad, kellel ei ole probleeme riiklike maksude tasumisega ja kelle majandusnäitajate alusel võib eeldada, et kulutused teadus- ja arendustegevusele aitavad kaasa ettevõtja arengule mitte ei muutu ettevõtjale koormavaks.

Määruse § 2 lõike 2 punkt 4 sätestab, et taotleja peab täitma "Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse" §-s 5 sätestatud kohustust esitada ühise põllumajanduspoliitika abinõude rakendamiseks vajalik turuinfo ning toiduohutuse, loomatervise,

loomade heaolu, taimetervise, söödaohutuse, keskkonna ja tarbijakaitse nõudeid. Turuinfona käsitletakse ühise põllumajanduspoliitika abinõude rakendamiseks ettevõtjatelt kogutavaid ja Euroopa Komisjonile esitatavaid andmeid põllumajandustoodete koguste ja hindade kohta. Seega peab taotleja täitma "Loomakaitseaduses", "Veeseaduses", "Looduskaitseaduses", "Geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise seaduses", "Väetiseaduses", "Metsaseaduses", "Jäätiseaduses", "Toiduseaduses", "Söödaseaduses", "Tarbijakaitseaduses", "Reklaamiseaduses", "Toote ja teenuse ohutuse seaduses", "Alkoholiseaduses" ja muudes asjakohastes õigusaktides kehtestatud nõudeid.

Samuti peab taotleja täitma Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustes (EÜ) nr 178/2002, millega sätestatakse toiduainete õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused (EÜT L 31, 01.02.2002, lk 1–24), nr 852/2004 toiduainete hügieeni kohta (ELT L 139, 30.04.2004, lk 1–54), nr 853/2004, millega sätestatakse loomset päritolu toidu hügieeni erieeskirjad (ELT L 139, 30.04.2004, lk 55–205), nr 1924/2006, toidu kohta esitatavate toitumis- ja tervisealaste väidete kohta (ELT L 404, 30.12.2006, lk 9–25) ja muudes EL-i asjakohastes õigusaktides kehtestatud nõudeid.

Toidu- ja söödaohutuse, looma- ja taimetervise ning loomade heaolu nõuetele vastavuse kontrollimiseks küsib Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (edaspidi *PRIA*) Veterinaar- ja Toiduametilt mitte varasema kui taotluse esitamise kuule vahetult eelnenud kuu esimese päeva seisuga õiendi selle kohta, et taotleja suhtes ei ole toidu- ja söödaohutuse, looma- ja taimetervise ning loomade heaolu nõuete rikkumise eest ajavahemikus taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaasta algusest kuni taotluse esitamise kuule vahetult eelnenud kuu esimese päevani tehtud puuduste kõrvaldamiseks ettekirjutust, mis on jäetud tähtpäevaks täitmata, või taotleja suhtes ei ole eespool nimetatud ajavahemikus jõustunud süüdimõistvat süüteo otsust.

Punkti 4 eesmärgiks on tagada, et ühisest põllumajanduspoliitikast kasu saav isik ka panustaks selle eesmärkide saavutamisse ning samuti on tähtis tarbija varustamine nõuetekohaselt märgistatud, kõrgekvaliteedilise ja ohutu tootega, mis on eriti oluline just toiduainete puhul, ning luua loomadele võimalikult head tingimused keskkonna, hügieeni ja loomade heaolu seisukohalt ning kaitsta neid haiguste eest. Taotlejad peavad järgima asjakohaste õigusaktidega kehtestatud toiduohutuse, loomatervise, loomade heaolu, taimetervise, söödaohutuse, keskkonna ja tarbijakaitse nõudeid, kuna lisaks nende poolt toodetavate toodete omadustele on olulised ka loodusressursside säilitamine ja eetikanõuded.

Määruse § 2 lõike 2 punkt 5 sätestab, et kui taotleja on saanud varem toetust riigieelarvelistest, EL-i või välisabi vahenditest või on saanud muud tagastamatut riigiabi või vähese tähtsusega abi, mis on kuulunud tagasimaksmisele, peab tagasimaksmisele kuulunud summa olema tähtajal tagasi makstud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral on tagasimaksed tasutud ettenähtud tähtajal ja summas.

Määruse § 2 lõike 2 punkti 6 kohaselt peab taotleja eristama selgelt oma raamatupidamises toetuse kasutamisega seotud kulud ning neid kajastavad kulu- ja maksedokumentid muudest kulu- ja maksedokumentidest.

Määruse § 2 lõike 2 punkti 7 kohaselt ei tohi taotleja suhtes toimuda likvideerimismenetlust ega olla tehtud pankrotiotsust. Samuti ei tohi määruse § 2 lõike 2 punkti 8 kohaselt taotleja olla raskustes olev ettevõtja Euroopa Komisjoni teatise "Ühenduse suunised raskustes olevate

äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta" (ELT C 244, 01.10.2004, lk 2–17) mõistes.

Antud suuniste punkti 10 kohaselt loetakse ettevõtja igal juhul ja suuruselt olenemata raskustes olevaks järgmistel asjaoludel:

a) kui on tegemist piiratud vastutusega äriühinguga, kes on kaotanud üle poole oma osa- või aktsiakapitalist ja üle veerandi sellest kapitalist viimase 12 kuu jooksul; või

b) kui on tegemist äriühinguga, kus vähemalt mõnel liikmel on piiramatu vastutus äriühingu võlgade eest, ja kes on kaotanud üle poole oma arvetel olevast kapitalist, kusjuures üle veerandi sellest viimase 12 kuu jooksul; või

c) kui asjaomane äriühing liigist olenemata vastab siseriikliku õiguse kohaselt kõiki võlakohustusi hõlmava maksejõuetusmenetluse kohaldamise kriteeriumidele.

Suuniste punktis 11 on sätestatud, et isegi kui ei esine ühtegi punktis 10 loetletud tingimust, võib äriühingu siiski lugeda raskustes olevaks, eriti juhul kui eksisteerivad tavapärased raskustes oleva äriühingu tunnused, näiteks suurenev kahjum, vähenev käive,

kasvav laoseis, ülevõimsus, kahanev rahakäive, kasvav võlg, suurenevad intressinõuded ning vähenev või puuduv varade puhasväärtus. Halvemal juhul võib äriühing juba olla maksejõuetu või siseriikliku õiguse kohaselt võidakse selle suhtes nõuda kõiki võlakohustusi hõlmava maksejõuetusmenetluse kohaldamist.

Määruse § 2 lõige 3 seab piirangud toetuse taotlemisele ja saamisele, kui sama abikõlbliku kulu kohta on saadud või sama abikõlbliku kulu kohta taotletakse samal ajal toetust riigieelarvelistest, muudest EL-i või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi või vähese tähtsusega abi.

Antud toetuse puhul on oluline tagada, et ka projektis osalev partner ei oleks sama abikõlbliku kulu kohta saanud või taotleks sama abikõlbliku kulu kohta samal ajal toetust, kuna projekti partner võib kanda osa projekti kulusid ja seeläbi võib taotlejal tekkida võimalus kaudse riigiabi saamiseks.

Näiteks toetust ei saa taotleda abikõlbliku kulu kohta, mille kohta on saadud toetust riigieelarvelistest või muudest EL-i või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi või taotletakse samal ajal erinevate meetmete raames toetust. Eelkõige on siinkohal EL-i või välisvahendite all mõeldud teisi maaelu arengukava alusel antavaid toetusi või struktuurifondide, PHARE, ISPA, Maailmapanga, EBRD vahenditest saadud abi ja toetust.

Määruse § 2 lõigetes 4 ja 6 on sätestatud tingimused, mille täitmise korral võib ettevõtja võlakordaja olla suurem lõike 2 punktis 1 sätestatud piirmäärast. Põllumajandus- ja toidusektoris ning metsandussektoris uute toodete, töötlemisviiside ja tehnoloogiate arendamise alase koostöö tegemise toetust saavad taotleda vaid ettevõtjad, kelle majandusnäitajate alusel võib eeldada, et täiendavad kulutused teadus- ja arendustegevusse aitavad kaasa ettevõtja arengule mitte ei muutu ettevõtjale koormavaks.

Antud lõigetes täpsustatakse milliste ettevõtjate puhul võib eeldada, et nimetatud nõue on täidetud ka juhul, kui ettevõtja võlakordaja arvvärtus on suurem kui 2. Seoses taimekasvatussaaduste tootmise tugeva hooajalisusega on nimetatud saaduseid kokku ostvad ja töötlevad ettevõtjad sunnitud kogu aastaseks majandustegevuseks vajaliku tooraine kokku ostma lühikese ajaperioodi jooksul, mis võib endaga kaasa tuua vajaduse lühiajaliste laenude võtmiseks. See tähendab, et nimetatud sektoris tegutsevate ettevõtjate võlakordaja arvvärtus võib olla majandusaasta lõpu seisuga (olenevalt sellest, kuidas majandusaasta lõpp suhestub intensiivse tooraine varumise perioodiga, võlakordaja on väikseim vahetult enne uue varumisperioodi algust ja suurim vahetult pärast varumisperioodi lõppu) tavapäraselt suurem kui 2, mis aga ei viita

nende ettevõtjate nõrgale jätkusuutlikkusele ega sellele, et täiendavad kulutused võiksid ettevõtja arengut takistama hakata. Nii oli näiteks 2007. aastal tooraine hooajalisest varumisest tugevalt mõjutatud valmisloomasööda sektoris keskmine võlakordaja 3,5. Reeglina on sellisel juhul lühiajaline võlg tasakaalustatud varutud toorainega.

Arvväärtusest 2 suurem võlakordaja on taotleja puhul tavapärane, kui seda kinnitavad taotleja taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud kahe järjestikuse majandusaasta aruanded. See tähendab, et näiteks 2010. aasta taotluse esitamise tähtajal peavad lisaks 2009. majandusaasta aruandele ka 2007. ja 2008. majandusaasta aruanded kinnitama, et taimekasvatussaaduseid töötleva ettevõtja võlakordaja ületab arvväärtust 2 seoses hooajalisest tooraine kokkuostmisest tekkinud lühiajaliste võlgadega.

Määruse § 2 lõikes 5 täpsustatakse lõike 2 punktides 1 ja 2 nimetatud võlakordaja ja maksevõime näitaja arvutamise põhimõtet. Arvutustehte tulemusel leitud võlakordaja ja maksevõime näitaja arvväärtuse puhul on ümardamine lubatud ja näitajat vaadatakse kahe komakoha täpsusega, ehk siis võlakordaja ei tohi olla suurem kui 2,004 ja maksevõime näitaja ei tohi olla väiksem kui 0,995.

Määruse § 2 lõike 7 kohaselt võivad sama toetatava tegevuse kohta toetust taotleda ka kaks või enam taotlejat ühiselt.

Määruse § 3 lõikes 1 on sätestatud tegevused, mille kohta võib toetust taotleda. Toetust võib taotleda põllumajandus- ja metsasaaduste tootmisele ja töötlemisele suunatud tegevuste kohta. Põllumajandus- ja metsasaaduste tootmise ja töötlemise all peetakse muuhulgas silmas näiteks bioenergiakultuure ja biokütuseid, riikliku tunnustuse saamisele seatud nõuetele vastavate toidukvaliteedikavade, funktsionaalsete toiduainete või erivajadustega tarbijagruppidele mõeldud toiduainete väljatöötamist ning põllumajandus- ja metsasaaduste tootmisel ja töötlemisel rakendatavaid energiasäästule suunatud tehnoloogiaid.

Käesoleva toetuse raames ei ole piiratud projektide arv, mida üks taotleja võib taotluse esitamise tähtajal esitada, samuti ei ole piiratud, mitmeks erinevaks toetatavaks tegevuseks võib ühe projektiga toetust taotleda.

Rakendusuringu puhul toetatakse uuringuid, mis vastavad Euroopa Komisjoni teatise "Ühenduse raamistik teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi kohta" (ELT C 323, 30.12.2006, lk 1–26) punkti 2.2 alapunktis f toodud definitsioonile. Rakendusuringud on kavandatud uuringud või kriitilised uuringud uute teadmiste hankimiseks, et kasutada neid teadmisi uute toodete, protsesside või teenuste arendamisel või selleks, et täiustada märkimisväärselt olemasolevaid tooteid, protsesse või teenuseid. Sinna kuulub keerukate, rakendusuringu jaoks vajalike süsteemide koostisosade loomine, eriti geneerilise tehnoloogia valideerimise puhul, välja arvatud prototüübid, mis kuuluvad tootearenduse alla.

Tootearenduse puhul toetatakse tegevusi, mis vastavad Euroopa Komisjoni teatise "Ühenduse raamistiku teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi kohta" punkti 2.2 alapunktis g toodud definitsioonile. Tootearendus on olemasolevate teaduslike, tehnoloogiliste, ärialaste ja teiste asjakohaste teadmiste ja oskuste omandamine, ühendamine, kujundamine ja kasutamine plaanide ja korralduste või projektide loomise eesmärgil uute, muudetud või täiustatud toodete, protsesside või teenuste jaoks. Need võivad sisaldada ka muid tegevusi, mille eesmärk on uute toodete, protsesside või teenuste mõisteline määratlemine, kavandamine ja dokumenteerimine. Tegevuste hulka võivad kuuluda visandite, jooniste, plaanide ja teiste dokumentide koostamine, tingimusel et need ei ole ette nähtud kasutamiseks kaubanduslikul

eesmärgil. Tootearenduse hulka kuulub ka kaubanduslikul eesmärgil kasutatavate prototüüpide ja katseprojektide arendamine, kui prototüüp on tingimata kaubanduslik lõpptoode ja kui selle tootmine üksnes demonstreerimise ja valideerimise eesmärgil on liiga kallis. Järgneva näidis- või katseprojektide kaubanduslikul eesmärgil kasutamise korral tuleb sellisest kasutusest saadav mis tahes tulu abikõlblikest kuludest maha arvata. Toodete, protsesside ja teenuste katsetootmine ja testimine on samuti abikõlblik tingimusel, et neid ei saa kasutada või muuta kasutuskõlblikuks tööstuslikes rakendustes (so tavapärasel tootmisprotsessis) või kaubanduslikul eesmärgil. Tootearendus ei sisalda toodete, tooteliinide, tootmisprotsesside, olemasolevate teenuste ja teiste käimasolevate toimingute rutiinseid või perioodilisi muudatusi, isegi kui sellised muudatused tähendavad täiustusi.

Võrdlusuuringu puhul toetatakse tehnoloogia ning sortide ja tõugude sobivuse hindamiseks tehtavad uuringuid, mille eesmärk on saada teadmisi juba olemasolevate erinevate tehnoloogiate ning taimesortide ja põllumajanduslooma tõugude sobivuse kohta olemasolevatesse tootmistingimustes. See tähendab, et võrdlusuuringuks on tegevus, mille eesmärgiks ei ole uus toode või teenus, vaid juba olemasolevate toodete ja nende kasutusvõimaluste kohta teadmiste hankimine.

Määruse § 3 lõikes 2 sätestatakse sama paragrahvi lõike 1 kitsendus, mille kohaselt ei toetata lõikes 1 nimetatud tegevusi puidust ehitusmaterjalide ja mööblitööstuse toodete ning tubakatoodete tootmise, töötlemise ja turustamise korral. See tähendab, et toetust ei anta, kui toetatav tegevus ehk rakendusuuring, tootearendus ja võrdlusuuring (edaspidi *projekt*) on suunatud nimetatud valdkondade edendamisele. Asutamislepingu lisas 1 nimetatud toodetest ei ole antud toetuse raames samuti toetatavad kalandusvaldkonna projektid, kuna kalandus ei kuulu EAFRD raames toetatavate valdkondade hulka ning kalandusele on ette nähtud eraldi fond ja vastavad toetused.

Määruse § 3 lõikes 3 on sätestatud, et toetuse raames rakendusuuringuteks ja tootearenduseks antav toetus on riigiabi Euroopa Komisjoni teatise "Ühenduse raamistiku teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi kohta" tähenduses. Toetuse andmise aluseks on riigiabi luba nr. N 516/207 – Eesti, "Põllumajandus- ja toidusektoris ning metsandussektoris uute toodete, töötlemisviiside ja tehnoloogiate arendamise alane koostöö" kehtivusaajaga 1. juulist 2008 kuni 31. detsembrini 2013. Täpsem informatsioon riigiabi loa kohta on avaldatud veebilehel: http://ec.europa.eu/community_law/state_aids/index.htm.

Määruse § 3 lõikes 4 on sätestatud, et võrdlusuuringuteks antav toetus, mis on suunatud asutamislepingu lisas 1 nimetatud toodete või metsasaaduste ja nimetatud toodete ja saadustega seotud toodete töötlemisele ja turustamisele, on vähese tähtsusega abi komisjoni määruse (EÜ) nr 1998/2006, milles käsitletakse asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 379, 28.12.2006, lk 5–10), tähenduses. Võrdlusuuringuteks, mis on suunatud asutamislepingu lisas 1 nimetatud toodete või metsasaaduste ja nimetatud toodete ja saadustega seotud toodete esmatootmisele, antav toetus on põllumajanduslik riigiabi nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 artikli 26 kohaselt. Esmatootmisena vaadeldakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 178/2002 artikli 3 lõikes 17 sätestatud tegevust, st esmatoodete tootmist, pidamist või kasvatamist, kaasa arvatud saagikoristust, lüpsmist ja põllumajandusloomade kasvatamist enne tapmist. Esmatootmine hõlmab ka jahipidamist ja kalapüüki ning loodussaaduste kogumist, kuid kalapüüki, nagu sama paragrahvi lõikes 2 mainitakse, antud toetuse raames ei toetata.

Määruse § 4 lõike 1 punkti 1 kohaselt peab taotleja projekti elluviimisesse kaasama lepingu alusel vähemalt ühe EL-i liikmesriigis või riigis, millel on kehtiv assotsieerumisleping EL-iga, registreeritud ja tegutseva ning projekti elluviimiseks asjaomast kvalifikatsiooni ja kogemust ning vajalikke ruume ja vahendeid omava partneri. See tähendab, et partneri hariduskäik, varasem kogemus teadus- ja arendusprojektide elluviimisel ning tema valduses olevad ruumid ja vahendid peavad olema vastavuses projekti valdkonna, eesmärkide ning ajakavaga ja tagama projekti tähtaegse elluviimise.

Toetatavat projekti viib ellu projekti kaasatud partner taotleja nimel või teevad taotleja ja partner toetatava projekti elluviimiseks koostööd. Toetust ei saa tegevusteks, mille viib ellu üksnes taotleja või tema töötajad. Üldjuhul saab partner olla kas teadus- ja arendusasutus või põllumajanduslikke, metsanduslikke või toidutehnoloogilisi erialasid õpetav kutseõppeasutus. Üksnes tootearenduse projekti elluviimiseks kaasatud partner võib lisaks eelnimetatutele erandina olla ka vastava kogemuse ja pädevusega füüsiline isik, kes on vajalik tootearenduse projekti elluviimiseks. Selleks võib olla näiteks tehnoloog või arendustöötaja. Eestis registreeritud ja tegutsevate teadus- ja arendusasutused peavad vastama "Teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse" §-s 3 toodud nõuetele. Teise EL-i liikmesriigi või riigi, kellel on kehtiv assotsieerumisleping EL-iga, teadus- ja arendusasutus peab olema Eesti teadus- ja arendusasutusega samaväärse pädevusega. Teadus- ja arendusasutused on näiteks ülikoolid, uurimisinstituudid, tehnoloogia arenduskeskused jms asutused.

Määruse § 4 lõike 1 punkti 2 kohaselt peavad projekti ellu viimise viisid vastama Euroopa Komisjoni teatise "Ühenduse raamistiku teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi kohta" punktides 3.2.1 või 3.2.2 toodud tingimustele. Nimetatud punktide kohaselt võivad partnerid projektis osaleda vaid juhul kui nad kas viivad ellu teadustegevust taotleja nimel või teevad taotleja ja partner toetatava projekti elluviimiseks koostööd.

Kui partnerid viivad ellu teadustegevust taotlejate nimel, osutab tellimuse täitjana tegutsev partner taotlejale kui tellimuse esitajale teenust olukordades, kus: 1) tellimuse täitja saab oma teenuse eest piisavat tasu ja 2) tellimuse esitaja määrab kindlaks kõnealuse teenuse tingimused. Tavaliselt kuuluvad tellimuse esitajale projekti tulemused ja tema kanda on ebaõnnestumise risk. Kui partner tegutseb sellise lepingu alusel, siis peab olema täidetud üks järgmistest tingimustest: 1) partner osutab oma teenust turuhinnaga või 2) kui turuhinda ei ole, osutab partner oma teenust hinnaga, mis kajastab selle täiskulusid ja mõistlikku kasumimarginaali.

Kui projektis osalevad partnerid ja taotlejad teevad koostööd, siis peab taotleja ja partneri ühiselt elluviidav projekt vastama ühele järgmistest tingimustest: 1) taotlejad katavad projekti täiskulud; 2) tulemusi, millega ei kaasne intellektuaalomandiõigused, saab laialdaselt levitada ja partneri tegevusest tulenevad teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni (TAI) tulemuste intellektuaalomandiõigused antakse täielikult partnerile; 3) partner saab taotlejatelt hüvitise, mis võrdub partneri poolt projekti käigus läbiviidud tegevustest tulenevate intellektuaalomandiõiguste turuhinnaga, ja kõnealused õigused kantakse üle taotlejatele. Taotlejate mis tahes sissemaksed partnerite kuldesse arvestatakse sellisest hüvitisest maha. See tähendab, et taotlejate mistahes vormis tasu partnerile projekti elluviimise eest loetakse antud hüvitise osaks ja intellektuaalomandiõiguste turuhind loetakse selle võrra madalamaks.

Seega võib antud toetuse raames toetatavas projektis osalev partner projektis osaleda sarnaselt tavapärase teenuse osutajaga, kelle osutatud teenuse eest toetuse taotleja tasub. Samas on siiski oluline antud toetuse raames ka sellist teenuse osutajat nimetada partneriks, kuna sõltumata selle

projektis osalemise vormist, on tegemist käesoleva lõike punktis 1 toodud nõuetele vastava asutusega.

Määruse § 4 lõige 2 sätestab, et sama paragrahvi lõike 1 punktis 2 nimetatud koostöö korral ei ole projektis osalevate partnerite omavahenditest tehtud kulutused toetatavad. See tähendab, et kuigi projektis osalev partner võib projekti eelarvesse panustada ja projekti toetusmäära võib selle eest vastavalt määruse § 7 lõike 2 punktile 2 suurendada, ei ole koostöö korral projektis osalevate partnerite poolt omavahenditest tehtud kulutused toetatavad ja seega projektis osalevale partnerile antud toetuse raames toetust ei maksta. Käesoleva toetuse raames antakse toetust vaid taotlejale ja mitte projektis osalevale partnerile.

Määruse § 4 lõige 4 sätestab, et kui taotleja on suurettevõtja, peab toetusel olema projekti elluviimisele ergutav mõju. Antud nõue tuleneb Euroopa Komisjoni teatise "Ühenduse raamistiku teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi kohta" punktist 6. Ergutava mõju olemust ja ulatust kirjeldab suurettevõtjast taotleja lisas 2 toodud vormi kohases projekti plaanis.

Määruse §-s 5 sätestatakse abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud.

Määruse § 5 lõige 1 sätestab toetuse raames abikõlblikud kulud. Paragrahvis 5 sätestatud abikõlblike ja mitteabikõlblike kulude piirangud kohalduvad nii taotleja kui partneri projekti raames tehtavate kulutuste kohta. Abikõlblikeks kuludeks loetakse:

- 1) personalikulud (teadlased, tehnilised töötajad ja teised abitöötajad projekti jaoks vajaliku töötajate arvu ulatuses), sealhulgas töötasu, milleks on brutopalk või lepingujärgne tasu koos tööandja või tellija tasutava sotsiaalmaksuga ja töötuskindlustusmaksuga, ning puhkusetasu.
- 2) tarkvara, seadme ja vahendi ostmise või rentimise kulud määral, mis on vajalik uurimisprojekti jaoks ja selle projekti jooksul. Kui kõnealuseid vahendeid ja varustust ei kasutata uurimisprojekti jaoks kogu nende kasutusaja jooksul, loetakse abikõlblikeks vaid amortisatsioonikulud, mis vastavad projekti kestusele ja mis arvutatakse heade raamatupidamistavade kohaselt;
- 3) kulud sisseostetud uuringule, tehnilisele teabele ja turuhinnaga sisseostetud või litsentseeritud patendile ning kulud projekti elluviimisega otseselt seotud konsultatsioonile ja muule sarnasele teenusele;
- 4) muud tegevuskulud, sealhulgas materjalikulu, tarvikute ja samalaadsete toodete ostmise kulud, kulud kütusele, elektrienergiale jms kulud, mis tekkisid otseselt teadus- ja arendustegevuse tõttu. See tähendab, et toetatavad on kõik taotleja ja partneri tegevuskulud, mis on projekti elluviimisega otseselt seotud, majanduslikult otstarbekad ja vajalikud projekti eesmärgi saavutamiseks ning mis ei ole sama paragrahvi lõikes 3 sätestatud mitteabikõlbliku kuluna. Tehtavate kulude vastavus turuhindadele ja toetusraha otstarbekas ning säästlik kasutamine tagatakse ka määruse §-s 6 sätestatud võrreldavate hinnapakkumuste küsimise nõudega.

Määruse § 5 lõikes 3 sätestatakse mitteabikõlblikud kulud.

Määruse § 5 lõike 3 punkt 2 sätestab, et abikõlblikud ei ole tehnoloogiasse tehtava investeringu kulud, kui seda tehnoloogiat saab kasutada või muuta kasutuskõlblikuks tööstuslikes rakendustes (so tavapärasel tootmisprotsessis) või kaubanduslikul eesmärgil, mis tähendab, et ostetav tehnoloogia peab olema mõeldud ainult uuringute ja katsetuste läbiviimiseks.

Määruse § 5 lõike 3 punktis 18 on sätestatud mitteabikõlblikuna need kulutused, mis on vastuolus Euroopa Komisjoni teatise “Ühenduse raamistiku teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi kohta” punktis 5.1.4 ning Euroopa Komisjoni teatise “Ühenduse suunised riigiabi kohta põllumajandus- ja metsasektoris aastateks 2007–2013” (ELT C 319, 27.12.2006, lk 1–33) punktis 43 sätestatuga. Teadus ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi raamistiku punkt 5.1.4 sätestab abikõlblikud kulud, mille kompenseerimiseks antud raamistiku alusel on võimalik toetust anda. Määruse § 5 lõikes 1 sätestatud abikõlblike kulude loetelu on koostatud antud punkti arvesse võttes. Euroopa Komisjoni teatise “Ühenduse suunised riigiabi kohta põllumajandus- ja metsasektoris aastateks 2007–2013” antava riigiabi suuniste punkt 43 sätestab muuhulgas, et lubatav ei ole anda toetust, mis on seotud piima ja piimatooted jälgendavate või asendavate toodete tootmise ja turustamisega.

Määruse §-s 6 on sätestatud nõuded üheliigilise teenuse või töö, materiaalse või immateriaalse vara hinnapakumuse kohta, mille kohaselt peab taotleja või projektis osalev partner olema kulutuse kohta saanud vähemalt kolm võrreldavat hinnapakumust koos tehniliste tingimuste loeteluga, mis osutavad tehnilisele spetsifikatsioonile (edaspidi *hinnapakumuse*), kui ostetud üheliigilise teenuse või töö, materiaalse või immateriaalse vara käibemaksuta maksumus ületab 156 466 krooni. Üheliigilise teenuse või töö, materiaalse või immateriaalse vara all peetakse silmas teenust või tööd või vara, mis moodustab ühtse praktikas kasutatava ja üksteisega seotud terviku, mille kohta on võimalik küsida võrreldavaid hinnapakumusi. Taotleja või partner peab olema saanud vähemalt ühe hinnapakumuse, kui ostetud üheliigilise teenuse või töö, materiaalse või immateriaalse vara käibemaksuta maksumus on alla 156 466 krooni või olema koostanud kululiikide kaupa kavandatava projekti eeldatava maksumuse arvestuse. Nimetatud kulude kalkulatsiooni toob taotleja ära toetuse taotlemise avalduses.

See tähendab, et hinnapakumuste saamise nõue kohaldub nii taotleja kui partneri projekti raames tehtavate kulutuste kohta. Partneri valimise kohta ei pea hinnapakumusi olema, küll aga põhjendab taotleja projekti plaanis, miks see konkreetne partner on projekti läbiviimiseks kõige sobivam.

Juhul kui taotlejal või partneril ei ole võimalik saada kolme võrreldavat hinnapakumust, võib põhjendatud juhtudel, näiteks kui asjaomases valdkonnas on ainult üks teenuse, sealhulgas ka materiaalse või immateriaalse vara pakkuja, saada vähem kui kolm hinnapakumust.

Väljavalitud hinnapakumuse ei tohi olla põhjendamatult kõrge võrreldes teise sarnase tegevuse eest tasutava hinnaga. PRIA-l on õigus vajadusel võrrelda väljavalitud hinnapakumust turuhindadega. Kui taotleja või partner ei vali kõige odavamast hinnapakumusest, tuleb kallimate hinnapakumuste hulgast tehtud valikut põhjendada. Nõue on vajalik kunstliku hinna tõstmise vältimiseks.

Lisaks ei tohi taotleja või partner ja hinnapakkuja ning nende osanik või aktsionär või liige omada osalust üksteise äriühingus ega kuuluda üksteise juhatusse ega nõukokku.

Hinnapakumused võivad üldjuhul olla eesti või inglise keeles. Siiski, kui saadud hinnapakumuse ei ole eesti ega inglise keeles, on PRIA-l “Keeleseaduse” § 8 lõike 1 kohaselt õigus nõuda taotlejalt nimetatud hinnapakumuse tõlget eesti keelde. Hinnapakumusi ja vajadusel valiku põhjendust ei pea esitama koos taotlusega, neid kontrollitakse toetuse väljamaksmisel koos teiste projekti elluviimist tõendavate dokumentidega.

Määruse §-s 7 kehtestatakse toetuse maksimaalne määr ja suurus. Rakendusuringute ja tootarenduse toetuse maksimaalsed määrad on sätestatud Euroopa Komisjoni teatise “Ühenduse

raamistiku teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi kohta” punkti 5.1.2 ja punkti 5.1.3 alapunkti a kohaselt.

Lõikes 2 toodud 15 protsendipunktilist lisatoetust saavad projektid Euroopa Komisjoni teatise “Ühenduse raamistiku teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi kohta” punkti 5.1.3 alapunktis b sätestatud tingimustel. See tähendab, et lõike 1 punktides 1 ja 2 nimetatud toetusmäära suurendatakse 15 protsendipunkti võrra, kuid mitte üle 80%-lise toetuse maksimaalse määra, kui tootearendus või rakendusuring sisaldab:

1) vähemalt kahe üksteisest sõltumatu taotleja vahelist tõhusat koostööd, see tähendab et toetust antakse kahele või enamale taotlejale ühiselt määruse § 2 lõike 7 kohaselt, ja järgmised tingimused on täidetud: ükski taotleja ei tohi kanda rohkem kui 70% koostööprojekti abikõlbliku kulu maksumusest ja projekt hõlmab koostööd vähemalt ühe väikese või keskmise suurusega ettevõtjaga või,

2) taotleja ja teadusasutuse vahelist tõhusat koostööd Euroopa Komisjoni teatise “Ühenduse raamistiku teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi kohta” punkti 3.2.2. alapunktides 2 või 3 toodud tähenduses, see tähendab, et toetuse taotleja ei kanna projekti täiskulusid, vaid projekti kulusid katab ka projektis osalev partner, eelkõige riikliku teadus- ja arendustegevuse poliitika kooskõlastamise kontekstis ja järgnevad tingimused on täidetud: Euroopa Komisjoni teatise “Ühenduse raamistiku teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi kohta” punkti 3.2.2. alapunktide 2 või 3 kohaselt projekti kaasatud partner kannab omavahenditest vähemalt 10% projekti abikõlbliku kulu maksumusest ja sellel partneril on õigus avaldada teadusliku uurimisprojekti tulemused juhul, kui need saadakse asjaomase asutuse teadus- ja arendustegevusest. Projekti hindamisel riikliku teadus- ja arendustegevusega kooskõlas olevaks arvestatakse muuhulgas projekti olulisust ja vajalikkust kogu Eesti põllumajanduse jaoks ning Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegias 2007–2013 “Teadmistepõhine Eesti”, “Põllumajandusteaduste arengukavas 2007–2013” ja muudes dokumentides sätestatud eesmärkide täitmisele kaasa aitamist või,

3) üksnes rakendusuringu puhul, kui projekti tulemusi levitatakse laialdaselt tehnika- ja teaduskonverentsidel või avaldatakse teadus- või tehnikaväljaannetes või avatud juurdepääsuga hoidlates (ehk andmebaasides, kus iga soovija saab hinnata ja kasutada teadustegevuse töötlemata andmeid) või tasuta või avatud lähtetekstiga tarkvara kaudu.

Alltöövõttu ei loeta projektis osalemiseks, see tähendab, et kui taotleja või partner ostab projekti raames ettevõtjalt teenust, materiaalselt või immateriaalselt vara, ei loeta seda vara või teenuse pakkujat projektis osalejaks.

Taotleja määramisel väikese ja keskmise suurusega või suurettevõtjaks lähtutakse komisjoni määruse (EÜ) nr 800/2008, EÜ asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse ühisturuga kokkusobivaks (üldine grupierandi määrus) (ELT L 214, 09.08.2008, lk 3–47), artikli 2 punktides 7 ja 8 sätestatust.

Toetuse maksimaalne suurus on sätestatud toetatava projekti kohta, see tähendab et kui toetust taotletakse projektile, milles on näiteks kombineeritud nii rakendusuringu kui ka tootearenduse tegevused, on maksimaalne võimalik toetus 5 006 912 krooni. Kui taotleja esitab eraldi projekti nii rakendusuringu kui tootearenduse tegevusteks, on võimalik mõlema projekti kohta eraldi taotleda kuni 5 006 912 krooni. Samas kaasneb taolise projektide eraldamisega oht, et toetatavaks osutub vaid üks projekt, mis võib ohtu seada ka teise projekti elluviimise.

Määruse § 7 lõike 3 punkt 2 täpsustab, et võrdlusuuringu puhul, mis on suunatud asutamislepingu lisas 1 nimetatud toodete või metsasaaduste ja nimetatud toodete või saadustega seotud toodete töötlemisele ja turustamisele, tuleb lisaks käesoleva toetuse raames antud abile kolme aasta jooksul antava maksimaalse toetussumma arvutamisel arvesse võtta ka muude toetuskeemide alusel samale ettevõtjale antud vähese tähtsusega abi ja Euroopa Komisjoni teatise “Ajutine ühenduse riigiabi meetmete raamistik praeguses finants- ja majanduskriisis rahastamisele juurdepääsu toetamiseks” (ELT C 16, 22.01.2009, lk 1–9) punkti 4.2.2 kohaselt antud abi summad.

Määruse § 7 lõikes 4 on sätestatud, et kui toetust taotlevad kaks või enam taotlejat ühiselt, võib iga taotleja taotleda toetust lõikes 1 või 2 sätestatud määral, kui ta vastab lõikes 1 või 2 sätestatud nõuetele. See tähendab, et ühistaotluse korral lähtutakse iga toetuse taotleja toetusmäära arvutamisel toetuse saaja suurusgrupist ning iga toetuse taotleja toetusmäära võib suurendada 15 protsendipunkti võrra, kui kavandatav projekt vastab lõikes 2 sätestatud nõuetele.

Määruse §-s 8 on sätestatud taotluse esitamise kord ja selle tähtaeg ning nõuded taotlusele. Taotluse esitamise tähtaja teatab PRIA ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded. Taotleja peab PRIA-le esitama need dokumendid, millel olevad andmed ei ole PRIA-le muul viisil kättesaadavad.

Määruse § 8 lõikes 1 on sätestatud, et taotleja esitab koos taotlusega ka avalduse ja äriplaani elektrooniliselt, mis on vajalik seoses komisjoni määruse (EÜ) nr 1974/2006, milles sätestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 (Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) kohaldamise üksikasjalikud eeskirjad (ELT L 368, 23.12.2006, lk 15–73), kohaselt nõutud seireindikaatorite kogumisega. Nõue lihtsustab seireindikaatoriteks olevate taotleja majandusnäitajate sisestamist andmebaasi. Enamus taotlustest vormistatakse taotlejate poolt elektroonselt ja trükitakse välja PRIA-le esitamiseks, seega ei tähenda antud nõue olulist halduskoormuse kasvu taotlejale, küll aga vähendab andmete sisestamise ajakulu taotluse menetlemisel ja kiirendab taotluste menetlemist ning vähendab seega rakendusasutuse halduskoormust. *Microsoft Exceli* tarkvaraga töödeldavas vormingus avalduse ja äriplaani vormid on üleval PRIA veebilehel.

Määruse § 8 lõikes 3 sätestatakse dokumendid, mis tõendavad taotleja nõuetekohasust. PRIA kontrollib otse äriregistri andmebaasist taotleja kohta kantud andmeid. Eesmärgiks on kontrollida, et taotlejal ei oleks riikliku maksu maksuvõlga.

Määruse § 8 lõike 3 punktide 2 ja 3 kohaselt peab taotleja, juhul kui ta taotleb toetust võrdlusuuringuteks, mis on suunatud Euroopa Ühenduse asutamislepingu lisas 1 nimetatud toodete või metsasaaduste ja nimetatud toodete ja saadustega seotud toodete töötlemisele ja turustamisele, esitama rahandusministri 22. aprilli 2004. a määruse nr 80 “Vähese tähtsusega abi teatise esitamise kord ja vorm” lisas toodud vormi kohase teatise jooksval majandusaastal ja kahel eelmisel majandusaastal vähese tähtsusega abi saamise kohta ja lisas 4 toodud vormi kohase teatise ühisturuga kokkusobiva piiratud summas antava abi saamise kohta.

Määruse § 8 lõikes 4 on sätestatud, millised raamatupidamise andmeid ja maksukohustuslasele esitatud nõuete täitmist tõendavad dokumendid peab taotleja toetuse taotlemisel esitama. Taotleja